

บทที่ 5

สรุปการวิจัย และ ข้อเสนอแนะ

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาการผลิตและใช้สื่อสุขศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) รุ่นที่ 67 ผลที่ได้รับจากการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาปัญหาการผลิตสื่อสุขศึกษา ของนักศึกษาประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) ในการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 (โรงพยาบาล)
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาการใช้สื่อสุขศึกษาของนักศึกษาประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) ในฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 (โรงพยาบาล)

5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) ที่ศึกษาในวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2540 จำนวน 407 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) รุ่นที่ 67 ชั้นปีที่ 1 ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 200 คน ขณะฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 (โรงพยาบาล) ตามโรงพยาบาลขนาดต่าง ๆ การที่เลือกกลุ่มตัวอย่างนี้ศึกษาเนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีการจัดการเรียนการสอนเหมือนกับรุ่นก่อน ๆ นอกจากนี้จะทำให้ได้ข้อมูลเป็นปัจจุบัน และเป็นกลุ่มที่ต้องการศึกษาด้วย

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์(สาธารณสุขชุมชน) รุ่นที่ 67 ที่กำลังฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 1 (โรงพยาบาล) โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอนดังนี้

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ตามโครงสร้างที่จะศึกษาและนำปฐกษาผู้เชี่ยวชาญ โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการเกี่ยวกับข้อมูลทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม เช่น เพศ อายุ สถานภาพ พื้นฐานประสบการณ์ความรู้เดิม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตและใช้สื่อศึกษา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามระดับการผลิตสื่อศึกษาและลักษณะปัญหาในด้านต่าง ๆ ของการผลิตสื่อศึกษาแต่ละประเภท และสภาพทั่วไปของของปัญหาในการผลิตสื่อศึกษาเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยจะถามเกี่ยวกับระดับการผลิตสื่อศึกษา ปัญหาในการผลิตในประเด็นต่าง ๆ ในโรงพยาบาลและปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการใช้สื่อศึกษา ลักษณะปัญหาการใช้สื่อศึกษา และปัญหาต่าง ๆ และสภาพทั่วไปของปัญหาในการใช้สื่อศึกษา มีระดับของการวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยจะถามเกี่ยวกับระดับการใช้สื่อศึกษา ปัญหาในการใช้ในประเด็นต่าง ๆ ในโรงพยาบาลและปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ

ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.96

5.4 วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษานี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ครั้ง โดยผู้วิจัยไปส่งแบบสอบถามและรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง และให้นักศึกษาส่งกลับคืนทางไปรษณีย์

ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 23 - 27 กุมภาพันธ์ 2541

ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 1 - 31 มีนาคม 2541 (สำหรับแบบสอบถามที่ยังไม่ส่งกลับคืน)

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (Statistical Package for the Social Science/Personal Computer) เพื่อหาค่าสถิติดังนี้

5.5.1 ในการนำเสนอข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนามสเกล (Nominal scale)

วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ

5.5.2 ในการนำเสนอข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอัตราส่วนสเกล (Ratio scale)

วิเคราะห์ด้วยการหาค่าค่ามัธยฐาน (Md) ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ (Quatile) เนื่องจากข้อมูลมีความเบ้

5.5.3 ในการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามประมาณค่า (Rating scale) ใช้การ

วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.5.4 ในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นแบบปลายเปิดจะนำเสนอในภาพรวมแต่ละประเด็น

โดยสรุป

5.6 สรุปผลการวิจัย

5.6.1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงส่วนใหญ่มีอายุ 19 ปี ในการมาศึกษาที่วิทยาลัยฯ ได้รับค่าใช้จ่ายต่อเดือนประมาณ 2,000 บาท ในการให้ความรู้แก่ผู้มารับบริการ ผู้ป่วย หรือผู้ที่สนใจส่วนใหญ่ ให้สูขศึกษาโดยใช้เวลา 20 นาที กลุ่มตัวอย่างฝึกปฏิบัติงานในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะฝึกปฏิบัติงานโรงพยาบาลที่มีขนาดเล็ก และขนาดกลาง ในด้านพื้นฐาน ประสพการณ์และความรู้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเคยผลิตและให้สูขศึกษามาแล้ว และบางส่วนที่เคยอบรมการผลิตและใช้สูขสูขศึกษา และเคยเป็นวิทยากรในการให้ความรู้ทางด้านสูขสูขศึกษามาแล้ว

5.6.2 ระดับการผลิตสูขสูขศึกษา ลักษณะปัญหาในด้านต่าง ๆ ของการผลิตสูขสูขแต่ละประเภท และสภาพทั่วไปของปัญหาการผลิตสูขสูขศึกษา

จากการศึกษาในครั้งนี้ก็พบว่าการผลิตสูขสูขศึกษาในระดับปานกลางเพราะว่ามีหน่วยงานส่วนกลางผลิตและเผยแพร่ แต่ก็ยังมีการผลิตสูขสูขเอง พบว่ามีปัญหาในด้านขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะ และขาดคำแนะนำเกี่ยวกับการผลิตสูขสูขศึกษา พบว่าด้านการให้สูขสูขศึกษาเจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้สูข ขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้ และก็ยังพบว่ามีปัญหาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหา ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ความน่าสนใจ

รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวก และปริมาณต่อการเผยแพร่ และยังพบว่าสื่อสุขศึกษาประเภทวัสดุ มีลักษณะปัญหาในภาพรวมทุกด้านมีระดับปานกลาง และสื่อประเภทอุปกรณ์มีลักษณะปัญหาในภาพรวม ในระดับมากที่สุด ในด้านต่าง ๆ คือ ด้านเนื้อหา ความน่าสนใจ สิ่งอำนวยความสะดวก รวมไปถึง ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และปริมาณต่อการเผยแพร่

5.6.3 ระดับการใช้สื่อสุขศึกษา ลักษณะของปัญหาด้านต่าง ๆ ในการใช้สื่อสุขศึกษา และสภาพทั่วไปของการใช้สื่อสุขศึกษา

จากการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ามีการใช้สื่อสุขศึกษาในระดับปานกลาง เนื่องมาจากการให้ความรู้ สื่อเป็นส่วนสำคัญที่เพราะสื่อจะเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้ ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ข้อดีก็คือจะได้รับสนใจและเกิดการซักถามข้อสงสัยได้ เป็นแหล่งข้อมูลสามารถรับรู้ได้ง่าย และสะดวก รวมไปถึงเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ในรูปแบบของการให้สุขศึกษาทางโทรศัพท์ ซึ่งเป็นบริการที่อำนวยความสะดวก เป็นแหล่งที่จะให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างถูกต้อง ทันกับความต้องการ สะดวกและประหยัดเวลา

ปัญหาในใช้สื่อสุขศึกษาประเภทวัสดุ มีปัญหาในระดับมาก โดยมีปัญหาในด้านเนื้อหา ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ความน่าสนใจ ปริมาณเพียงพอต่อการเผยแพร่ ความชัดเจนจากขนาดงบประมาณ ประเภทอุปกรณ์ มีปัญหาในภาพรวมในระดับมากที่สุด คือ เทปบันทึกเสียง รายการเสียงตามสายและวิทยุทัศน์ มีปัญหาในด้าน สถานที่ ความน่าสนใจ เนื้อหา มีสาเหตุของปัญหามาจากต้องอาศัยความรู้ และทักษะในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ จะต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ ทักษะ รวมไปถึงไม่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อ พบว่าเทปบันทึกเสียงและวิทยุทัศน์ ได้รับความสนใจจากประชาชนอย่างมาก

ประเภทเทคนิควิธีการ มีปัญหาในระดับปานกลาง เช่น การสาธิต เพราะว่าการให้สุขศึกษาโดยวิธีนี้ผู้ใหญ่สุขศึกษาให้รู้ได้ด้วยตนเอง และยังสามารถตอบข้อสงสัย ได้ทันที

กล่าวโดยสรุปมีการผลิตสื่อสุขศึกษาในระดับปานกลาง มีปัญหาในการผลิตส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และมีระดับการใช้สื่อสุขศึกษาในระดับปานกลาง พบว่าปัญหาการใช้ในทุกด้านในระดับมาก เนื่องจากการผลิตและใช้สื่อสุขศึกษามีทั้งข้อดีและข้อจำกัดต่าง ๆ มากมาย แต่สื่อสุขศึกษาก็เป็นส่วนสำคัญ ที่จะส่งเสริมให้ประชาชนได้รับความรู้ความสามารถในการพัฒนาสุขภาพ และสามารถแก้ปัญหาสุขภาพของตนเอง ครอบครัวและชุมชนได้ การที่ประชาชนจะสามารถแก้ไข ปัญหาสุขภาพของตนเอง จำเป็นจะต้องมีองค์ความรู้และประสบการณ์ในระดับหนึ่ง และที่สำคัญ การเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าของประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (สำนักงานปลัดกระทรวง, 2539)

เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของชาติ และองค์การอนามัยโลกที่จะให้ประชาชนมีสุขภาพดีถ้วนหน้า ในปี 2543

5.6.4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาและรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการผลิตและใช้สื่อสุขศึกษาของกลุ่มตัวอย่างซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมและสรุปได้ดังนี้

การปรับปรุงและพัฒนาความรู้จากการเรียนการสอน เรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้

- ให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติ ในการวางแผนการให้สุขศึกษา และฝึกให้มีทักษะในการให้สุขศึกษาโดยใช้สื่อต่าง ๆ มีแหล่งข้อมูลเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมหรือมีศูนย์เก็บและรวบรวมสื่อสุขศึกษาไว้บริการ มีการฝึกปฏิบัติในการผลิตสื่อสุขศึกษา ประเภทที่สามารถทำเองและนำไปใช้ได้

- ในระหว่างการฝึกปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลชุมชน จัดงบประมาณหรือเงินเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อที่มีคุณภาพ และมีการออกแบบปรับปรุงพัฒนาให้สื่อน่าสนใจเพิ่มขึ้น จัดวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นส่วนประกอบในการผลิตสื่อเพื่อความสะดวกมีเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่มีความรู้คอยให้คำแนะนำเพิ่มเติมในการผลิตสื่อ

- แหล่งข้อมูลและการนำสื่อสุขศึกษามาใช้ มีศูนย์รวบรวมสื่อสุขศึกษา มีบุคลากรไว้คอยแนะนำและให้ความช่วยเหลือที่ต้องอาศัยความชำนาญเฉพาะ มีอุปกรณ์และเครื่องมือที่มีความจำเป็นไว้คอยให้บริการยืมได้

ข้อสรุปต่าง ๆ ของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะคือ

ในการฝึกปฏิบัติการผลิตสื่อสุขศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมไปถึงการนำเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยเข้ามาใช้ในการผลิตและให้สุขศึกษา ฝึกการให้สุขศึกษาในชุมชนขนาดต่าง ๆ กับประชากรหลาย ๆ กลุ่ม หลายอาชีพ การสื่อสารและภาษาในการให้สุขศึกษา มีการฝึกใช้ภาษาถิ่นให้สื่อที่ผลิตไว้แล้วนักศึกษานำไปเพื่อเอาไว้เป็นส่วนประกอบในการให้สุขศึกษา

ข้อเสนอแนะต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ด้านอาจารย์พี่เลี้ยง ให้คำแนะนำพร้อมกับให้ความช่วยเหลือในการผลิตและให้สุขศึกษาเพื่อเป็นการประเมินตัวผู้ให้สุขศึกษาเอง

ด้านอาจารย์ผู้สอน ควรเพิ่มความรู้ ก่อนออกฝึกปฏิบัติงานนักศึกษาและมีสื่อ-สุขศึกษาที่นักศึกษผลิตเอง มีหัวข้อพิเศษเพื่อเพิ่มความรู้ในด้านสื่อต่าง ๆ

ด้านวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น มีงบประมาณสนับสนุนการผลิตสื่อสุขศึกษา นำสื่อสุขศึกษาที่ทันสมัยและน่าสนใจมาใช้ เช่น นำเทคโนโลยีสมัยใหม่ ๆ เข้ามาปรับปรุงและผลิตสื่อให้น่าสนใจมากขึ้น รวมไปถึงบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดต่อวิทยาลัยการสาธิตสุพรรณ
ขอนแก่น

- 1) ควรจัดตั้งศูนย์สื่อศึกษา เพื่อรวบรวม ให้ความรู้และให้บริการยืมสื่อศึกษา
- 2) ควรจะจัดนิทรรศการการฝึกอบรมเกี่ยวกับสื่อศึกษาและเทคโนโลยีการศึกษาเป็นประจำ รวมไปถึงการจัดทำคู่มือการผลิตและใช้สื่อศึกษาเพื่อเป็นแนวทางและให้บริการแก่ผู้สนใจ
- 3) ควรปรับปรุงเนื้อหาในวิชาที่เกี่ยวข้องกับการให้ศึกษา ให้มีความเหมาะสมกับสภาพการศึกษาเทคโนโลยีในปัจจุบัน

5.6.5 ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. ควรมีการฝึกปฏิบัติการผลิตสื่อศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมไปถึงการนำเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยเข้ามาใช้ในการผลิตและให้ศึกษา
2. ควรจะมีการจัดนิทรรศการ มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อศึกษา รวมไปถึงการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาเพื่อพัฒนาและปรับปรุงสื่อศึกษาให้ดียิ่งขึ้น มีการจัดทำคู่มือการผลิตและใช้สื่อศึกษาประเภทต่าง ๆ
3. ควรจะจัดให้ให้มีการเพิ่มความรู้ในหัวข้อพิเศษเกี่ยวกับการผลิตสื่อในการเรียนการสอน โดยการประสานงานกับสถาบันที่เกี่ยวข้องในด้านการผลิตสื่อ
4. ควรจะมีงบประมาณสนับสนุนการผลิตสื่อศึกษา
5. ควรจัดตั้งศูนย์การเรียนการสอน หรือศูนย์ สื่อ

5.6.6 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการผลิตและการใช้สื่อศึกษาในการฝึกปฏิบัติงาน ของนักศึกษาพยาบาลและนักศึกษาประกาศนียบัตรสาธิตศาสตร์
2. ควรทำการวิจัยรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาการผลิตและการใช้สื่อศึกษาในการฝึกปฏิบัติงานทุกแห่งของวิทยาลัยพยาบาล/วิทยาลัยการสาธิตสุพรรณ
3. ควรทำการวิจัยรวบรวมข้อมูลเพื่อหารูปแบบการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาหรือศูนย์สื่อศึกษาของวิทยาลัยพยาบาล/วิทยาลัยการสาธิตสุพรรณ
4. ควรทำการวิจัยรวบรวมข้อมูลของวิทยาลัยพยาบาล/วิทยาลัยการสาธิตสุพรรณเกี่ยวกับสภาพปัญหาการผลิตและการใช้สื่อศึกษาในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษานักสูตรต่าง ๆ